

ANUL EXPOZIȚIONAL 2008

LA MUZEUL DE ETNOGRAFIE ȘI ARTĂ POPULARĂ ORĂȘTIE

Daniel I. Iancu

Înscrise în agendele culturale ale Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva, activitățile expoziționale ale Secției de Etnografie și Artă Populară de la Orăștie s-au concretizat în ultimii ani într-o serie de expoziții temporare, de o mare diversitate tematică, care încearcă să suplinească pe cât posibil lipsa unei expoziții permanente, lipsă determinată de un spațiu insuficient la ora actuală. Nu vom insista aici asupra importanței expozițiilor temporare în valorificarea patrimoniului unei instituții muzeale, problemele fiind dezbătute în numeroase lucrări de specialitate¹. Ceea ce dorim este o succintă prezentare a celor patru expoziții temporare ce au putut fi vizitate pe parcursul anului 2008 la muzeul din Orăștie, astfel încât să putem recrea o imagine de ansamblu asupra activității colectivului respectivei instituții în redarea expozițională a unor aspecte de istorie locală și regională.

Prima expoziție temporară la care facem referire, și care a fost deschisă pe tot parcursul anului 2008, a fost cea referitoare la *Civilizația dacilor în Munții Orăștiei*², o incursiune în lumea antichității bazată, în principal, pe descoperirile de ordin arheologic provenind din zona capitalei Sarmizegetusa Regia. Spațiul expozițional a fost amenajat, special, în sala – verandă a Muzeului de Etnografie și Artă Populară Orăștie, având dimensiunile aproximative de 12,50 m x 4,80 m. Introducerea în atmosfera temei se realiza prin câteva obiecte reconstituite sau reproduse după originale, și expuse în sistem liber indirect³; este vorba despre stindardul dacilor, *dracones*-ul, respectiv patru metope după Columna lui Traian de la Roma, ilustrând scene de la Tapae precum și episodul din iarna 101-102, cu atacarea garnizoanelor din Moesia și Scythia Minor. Intercalată între respectivele metope se afla și o hartă a ținutului Orăștie, având specificate principalele cetăți, fortificații și așezări dacice. Deschiderea expoziției propriu-zise era marcată prin două vitrine simple, care reuneau sub titlul *Metalurgia fierului* diferite aspecte legate de prelucrarea respectivului metal de către daci, de la schițe de cuptoare de redus minereu, la unelte de fierărie (ciocane, dălți, dornuri, clești de diferite tipuri

¹ Vezi, printre altele, Florescu Radu, *Bazele Muzeologiei*, București, 1998; Nicolescu Corina, *Muzeologie generală*, București, 1975; Pavel Anghel, *Unele probleme privind etalarea patrimoniului în cadrul expoziției de istorie*, în *Revista Muzeelor*, 6, 1989; Fulga Ligia, *Modalități de optimizare a expozițiilor de artă populară*, în *Revista Muzeelor*, 5, 1987; Socol Maria, *Probleme ale organizării expozițiilor temporare și rolul lor*, în *Peuce*, VI, 1977; Pavel Anghel, *Despre rolul expozițiilor temporare în activitatea muzeelor*, în *Revista Muzeelor*, 3, 1988.

² Expoziția s-a desfășurat între 1 iulie 2007 și 30 aprilie 2009.

³ Despre sistemele de expunere, vezi Pavel Anghel, *Unele probleme privind etalarea patrimoniului în cadrul expoziției de istorie*, în *Revista Muzeelor*, 6, 1989, p. 38-44.

și dimensiuni) și chiar o „lupă” de fier, descoperite în trei ateliere de fierărie din capitala Daciei. În partea inferioară a celei de-a doua vitrine se făcea practic trecerea spre alte ocupații ale dacilor, în acest caz dulgheritul, prin prezentarea unor topoare, bărzi, unelte de scobit canale sau de scos cuie etc. Urmau alte două vitrine simple, ilustrând *Agricultura* la daci și *Arhitectura civilă* a acestora, printre obiectele expuse aici numărându-se unelte agricole (seceră, coasă, partea metalică a unui plug, sape și săpoaie), o râșniță de piatră, o machetă a unui staur poligonal, planșe ilustrând tipologia construcțiilor civile ale dacilor, elemente de aducțiune a apei provenind de la Blidaru și altele.

Ductul expozițional se continua cu o vitrină dublă, în care erau prezentate elemente de *Ceramică* grosieră și fină, cu tipologiile cunoscute, de la cătuie și „fructiere”, până la vase bitronconice și chiupuri (vase mari pentru provizii). În continuare, o altă vitrină, triplă de data aceasta, conținea elemente privitoare la *Tribuirile dacice* și răspândirea lor, la *Arhitectura militară și religioasă* și la *Armele dacilor*. Aici puteau fi admirate hărți, planșe și fotografii de dimensiuni mari referitoare la aspectele menționate, un capitel cu simbolul păsării descoperit în incinta sacră a Sarmizegetusei Regia, vârfuri de săgeți, sulite și lănci, precum și un cuțit-armă curb, ce putea fi folosit în agricultură, dar și în timpul luptelor. Piesa centrală a întregii expoziții temporare o constituia macheta *Munților Orăștiei*, ce avea marcate principalele locații ale cetăților, așezărilor civile și ale descoperirilor fortuite. Ea era completată, din punctul de vedere al informației vizuale, de o altă machetă, de mai mici dimensiuni și sprijinită pe un soclu, reprezentând *Cetatea Blidaru*. În sfârșit, finalul aducea înaintea vizitatorului, expuse în două vitrine simple, elemente legate de *Monedele* și *Comorile dacilor*, unde alături de diverse fotografii și reproduceri, puteau fi văzute și 27 de monede dacice de argint, de tip Hunedoara-Rădulești.

O altă expoziție temporară, ce o completa vizual pe cea descrisă anterior, s-a intitulat *Armonia Om – Natură*⁴, fiind practic o redare în plan fotografic a diferitelor aspecte legate de Parcul Natural Grădiștea Muncelului – Cioclovina, în viziunea lui Adrian Sopincean și Laurian Gherman, de la Clubul Sporturilor Montane Hunedoara, cele 65 de fotografii fiind realizate în cadrul unui proiect finanțat de Consiliul Județean Hunedoara. Expoziția a fost organizată în primele trei săli ale muzeului⁵, grupate pe teme distincte. Astfel, în prima sală au fost selectate fotografiile ce ilustrau geografia și istoria zonei, inclusiv cetățile dacice și construcțiile religioase de la Piatra Roșie, Blidaru sau Sarmizegetusa Regia; sala a doua reunea imagini privind ocupațiile tradiționale și diferitele obiceiuri în zona Munților Șureanu; în timp ce ultima sală expunea instantanee din peisajul carstic al aceluiași areal (chei, peșteri, avene și doline).

⁴ Expoziția *Armonia Om – Natură* a fost deschisă în perioada 23 noiembrie 2007-31 august 2008.

⁵ Dimensiunile acestora sunt, aproximativ, următoarele: S1 = 5,10 m x 6 m; S2 = 3,90 m x 5,30 m; S3 = 5,10 m x 5,90 m.

Cel de-al treilea eveniment expozițional a avut o cu totul altă tematică, fiind dedicat uneia dintre cele mai reprezentative personalități locale și naționale. Intitulată *95 de ani de la sfârșitul tragic al aviatorului Aurel Vlaicu*⁶, expoziția, organizată tot în cele trei săli deja amintite, s-a axat pe fotografii de epocă și fotodocumente, precum și pe diverse obiecte din patrimoniul Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva și al Secției de Etnografie și Artă Populară Orăștie, toate etalate de-a lungul unui fir cronologic. Demersul expozițional se deschidea în sala 1 cu imagini plasate pe un prim panou de mari dimensiuni, ce ilustrau zona istorică a Orăștiei și, implicit, a satului Bințiți (azi Aurel Vlaicu), precum și o parte din membrii familiei aviatorului. Panoul 2 conținea fotografii de epocă cu Orăștia la sfârșit de secol XIX, cu clădirea Colegiului Kun din aceeași localitate, unde a studiat Aurel Vlaicu, fotografii cu acesta elev, precum și cu o parte dintre colegii de clasă. Vitrinele 1 și 2 ilustrau cu fotografiile, documente și obiecte activitatea de student la Budapesta și Munchen, perioada stagiului militar și anii în care a activat în cadrul Uzinelor Opel. Urmau vitrinele 3 și 4, ce încadrau alte obiecte de epocă, și care conțineau informații asupra începutului creativității lui Aurel Vlaicu, de la un gramofon conceput de el, până la bicicleta cu motor, expusă actualmente la muzeul memorial din satul natal.

Sala a 2-a a fost destinată exclusiv creațiilor „Aurel Vlaicu – 1909”, un planor cu ajutorul căruia a efectuat primele zboruri la Bințiți și la Orăștie, „Vlaicu 1” și „Vlaicu 2”, încercându-se o ilustrare cât mai completă a zborurilor din anii 1910 – 1912. Suportul material al exponatelor era constituit în acest caz de patru vitrine individuale, două panouri de mari dimensiuni și o vitrină suport care expunea macheta planorului deja amintit, „Aurel Vlaicu – 1909”. În sfârșit, sala a 3-a conținea 13 vitrine simple și două panouri de dimensiuni medii, în care erau redată, printre altele, aspecte privind activitatea din ultimul an de viață, pregătirile pentru „Vlaicu 3”, o corespondență diversă și monetul tragic al prăbușirii de la Bănești, din 13 septembrie 1913. Ultima parte a discursului expozițional cuprindea elemente ce ilustrau perpetuarea amintirii lui Aurel Vlaicu de-a lungul celor 95 de ani trecuți de la dispariția sa, de la busturi, medalioane și machete, până la acordarea numelui său unor diverse locuri și instituții (Colegiul Național „Aurel Vlaicu” Orăștie, Piața și strada Aurel Vlaicu, Despărțământul Astra – Aurel Vlaicu, Centrul pentru Perfecționarea Pregătirii Cadrelor Jandarmi Aurel Vlaicu Orăștie etc.).

În încheiere, trebuie amintită și ultima expoziție temporară organizată în 2008, dar care a putut fi vizitată mai ales în cursul anului următor. Este vorba de un eveniment cu tematică etnografică, intitulat *Măgureni – Un sat părăsit*⁷, rezultat al unei prime etape din cadrul unui proiect de cercetare derulat de MCDR Deva prin Secția de Etnografie și Artă Populară Orăștie, și care a vizat recuperarea prin fotografii, video-filmări și documente de arhivă a unui sat pastoral din Munții

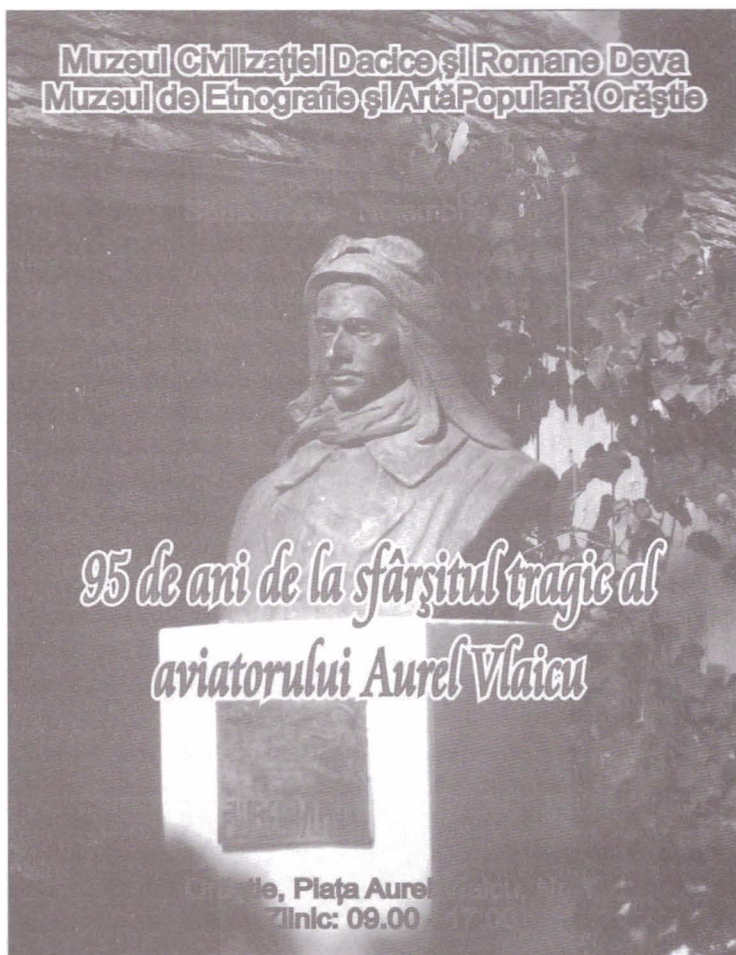
⁶ Expoziția temporară *95 de ani de la sfârșitul tragic al aviatorului Aurel Vlaicu* s-a derulat în perioada 12 septembrie-4 decembrie 2008.

⁷ Expoziția *Măgureni – Un sat părăsit* a durat între 18 decembrie 2008 și 30 aprilie 2009.

Șureanu. În urma cercetării de teren din anul 2008 au rezultat o serie de fotografii, schițe și planșe care, însoțite de o diversitate de piese etnografice achiziționate de-a lungul timpului din zona respectivă (sau, oricum, extrem de apropiată geografic), au condus la încheierea unui expozeu extrem de reprezentativ pentru ilustrarea situației actuale a zonei. Baza materială de expunere a fost cea descrisă și la expoziția anterioară, însă concepția nu a mai fost una cronologică, ci, de data aceasta, una spațială. S-a încercat, pentru început, o prezentare a zonei, cu ocupațiile și modul de viață aferent, după care s-a trecut la ilustrarea pe grupuri de gospodării a cătunului Măgureni, fără însă a se omite nici o minimală tipologie a construcțiilor, locuințe sau anexe gospodărești.

Astfel, ținând cont de diversitatea temelor abordate pe parcursul celor patru expoziții temporare, trebuie menționat în concluzie, că activitățile expoziționale ale anului 2008 de la Muzeul de Etnografie și Artă Populară Orăștie, cu sprijinul MCDR Deva, au încercat să surprindă cât mai bine specificul și istoria locală a unei zone reprezentative pentru județul Hunedoara, și nu numai. Cât au reușit și care au fost neajunsurile, a rămas la aprecierea fiecărui vizitator în parte.

**EXHIBITION 2008 YEAR
ON ETNOGRAPHY AND POPULAR ART MUSEUM OF ORĂȘTIE**

Abstract

This communication plays, briefly, activity of Etnography and Popular Art Museum Orăștie, department of the MCDR Deva, in 2008. So, there are presented four temporary exhibitions which could be viewed over this period, with their main themes and features, concepts and methods of organization space, objects and materials exposed etc. In this case: *The Dacians Civilization in Orăștie Mountains*, *Harmony Man – Nature*, *95 years from the tragic end of airman Aurel Vlaicu* and *Măgureni – A village abandoned*, which, together, form an overview about fair approach from referred institution.